

شهادت سردار سلیمانی، مهر تأییدی بر اخراج آمریکا از منطقه

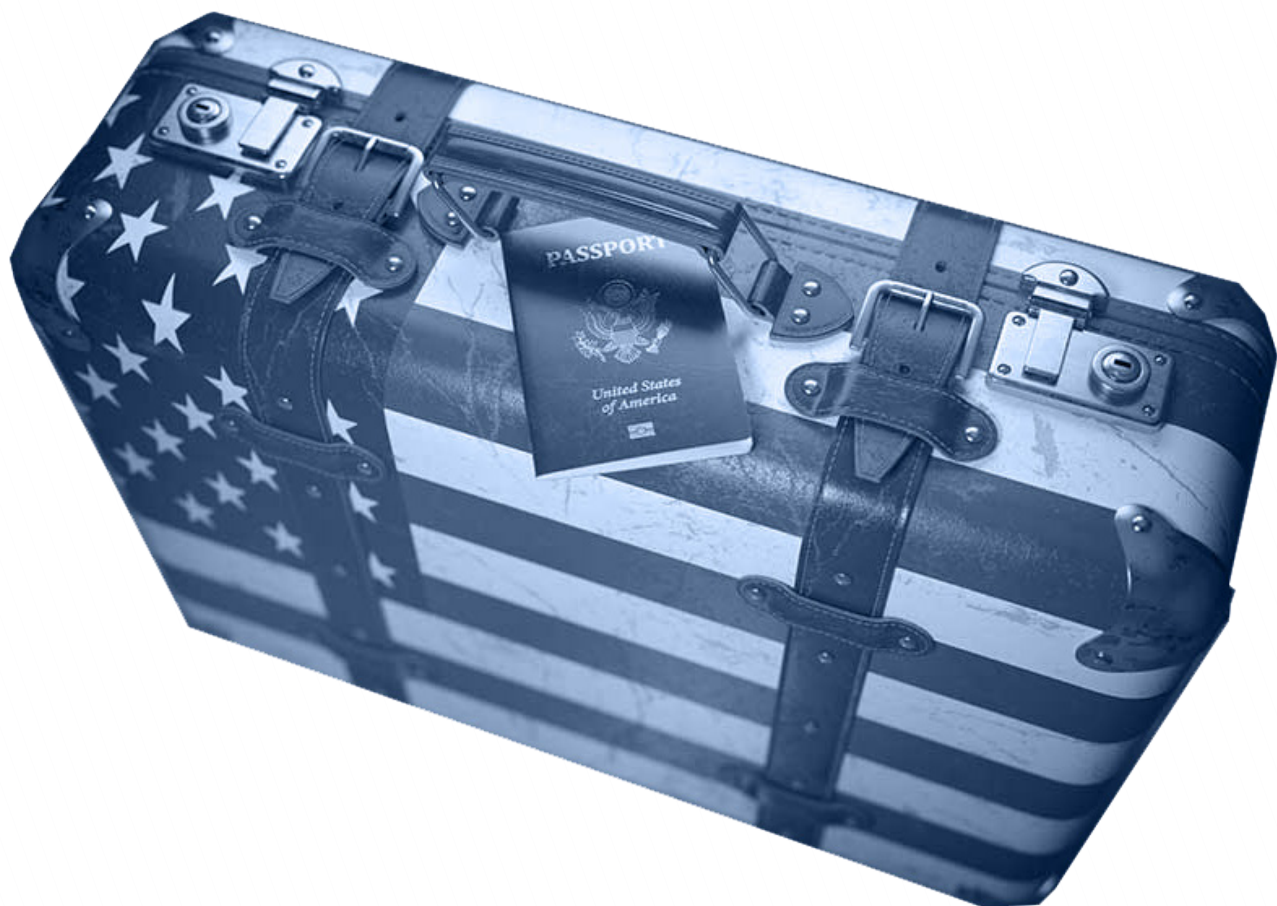
یادداشت

آرش سعیدی راد

کارشناس مسائل سیاسی

پژوهشگر مرکز مطالعات آمریکا

اشاره | بدون شک، شهادت حاج قاسم سلیمانی، ضربه بزرگی به نظام انقلابی جمهوری اسلامی بود. هرچند به برکت خون این شهید بزرگوار و همچنین، مدیریت زیرکانه رهبر انقلاب اسلامی و به برکت خون سایر شهدای اسلام و انقلاب در تقویت فرهنگ مقاومت، از دل این حادثه عظیم، فرصتهایی همچون رویش فرهنگ جهاد و مقاومت ایجاد شد. لذا در شرایط کنونی برای بازخوانی عظمت شهادت این سردار، لازم است به بعدی دیگر از این جایگاه، یعنی افزایش قدرت منطقه‌ای ایران و اخراج آمریکا پرداخته شود. نتایج کلی این یادداشت، نشان می‌دهد که جهان به این جمع‌بندی رسیده است که شهادت حاج قاسم، زمینه‌ساز افزایش قدرت ایران و اخراج آمریکا از منطقه خواهد بود. در واقع، به این باور رسیده‌اند که ایران و به طور کلی محور مقاومت، به شخص متکی نیست و مهم‌تر این‌که این شهادت نه تنها معادلات و محاسبات دولت آمریکا و متحدان وی را نقش بر آب کرد، بلکه باعث افزایش وحدت در جهان اسلام و عزم ایران در منطقه شده است.

قدرتمند و استعمارگر که دوام و بقای خود را در تضعیف مسلمانان می‌بینند، با ترفندهای گوناگون به دنبال جلوگیری از وحدت و ایجاد تفرقه میان مسلمانان هستند. در چنین وضعی، بر تمامی مسلمانان و کشورهای اسلامی، فرض است که با محوریت اسلام به مقابله با چنین اهداف شوم استکباری برخیزند. هرچند که با پیروزی انقلاب اسلامی، راهبرد «وحدت اسلامی» به وسیله امام خمینی (قدس سره) به منصفه ظهور رسید، اما با دخالت قدرت‌های بزرگ در قرن ۲۱، مشکلات جوامع اسلام (خصوصاً در کشورهای منطقه) دوچندان شد. در این میان، شخصی به نام «قاسم سلیمانی» با پشتوانه فکری، ملی و مذهبی که داشت، جزء اولین کسانی بود که زیر پرچم اسلام و انقلاب اسلامی برای حل مشکلات جهان اسلام و ایجاد وحدت قدم برداشت. به گونه‌ای که برخی معتقدند وی «وزیر خارجه جهان اسلام و ایران»، به شمار می‌رفت که نقش مهمی در بیداری و آگاهی افکار عمومی منطقه ایفا کرد. در این رابطه، «مایکل روبین» از AEI گفت: «قاسم سلیمانی وزیر خارجه واقعی ایران و جهان اسلام است. حتی سیاست‌مداران «اهل سنت» نیز به منظور کاهش بحران، با وی مذاکره

بامداد ۱۳ دی ۱۳۹۸ خورشیدی، خبری تلخ و باورنکردنی روی خروجی رسانه‌های داخلی و خارجی منتشر شد؛ خبری با این مضمون: «شهادت سردار سلیمانی در فرودگاه بغداد به وسیله پهلپادهای آمریکایی». خبری که ابتدا باورش برای همه سخت و غیرقابل قبول بود، اما با گذشت ساعاتی از حادثه و تأیید رسمی مقامات کشور، مشخص شد که وقوع این فاجعه صحت دارد. بدون شک، دولت آمریکا با به شهادت رساندن سردار سلیمانی، یکی از فرماندهان بزرگ ایران را که اشراف دقیقی بر تحولات منطقه داشت، از جمهوری اسلامی گرفت و شهادت ایشان، یک ضربه مهم برای ایران و محور مقاومت بود. اگرچه ترور سردار سلیمانی ضربه بزرگی به جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت در منطقه وارد کرد، اما به نظر می‌رسد که شهادت ایشان، فرصتهایی نیز برای محور مقاومت به رهبری جمهوری اسلامی ایران، ایجاد کرده است که حتی غرب و آمریکا، نتوانسته‌اند آن را انکار کنند.

قهرمان قرن ۲۱ جهان اسلام

جهان اسلام با آن همه سابقه درخشان، در عصر جدید با مشکلات گوناگونی مواجه است. کشورهای

اعتراض‌ها به حضور نظامی آمریکا در سطح منطقه، افزایش پیدا کرده و گروه‌های مقاومت، رسماً اعلام کردند که انتقام، تنها «اخراج آمریکا» از منطقه است. حتی آیت‌الله «سید کاظم حائری» از مراجع تقلید عراق در فتوایی اعلام کرد که حضور آمریکا در عراق حرام است. حمله‌های مکرری که پس از ترور سرداران مقاومت به پایگاه‌های نظامی آمریکا در عراق انجام شد، فضا را برای ماندن نظامیان آمریکایی به خصوص در عراق، به شدت سخت و ناامن کرد (فتوای مرجع شیعه عراقی، ۲۰۱۹).

در این رابطه «المعلومه» نوشت: «شهادت سردار قاسم سلیمانی، موجب شد تا سیاست خارجی آمریکا تضعیف شود. اقدام نسنجیده ترور ژنرال قاسم سلیمانی و ابو مهدی المهندس، امید تداوم آمریکا را از بین برد» (المعلومه، ۲۰۲۰)؛ بنابراین، شهادت سردار سلیمانی در کنار رهنمودهای رهبر انقلاب، برنامه آمریکا در منطقه را با شکست روبه‌رو کرد. در این راستا، «بئینه شعبان» مشاور سیاسی و رسانه‌ای عربی در گفتگویی که با شبکه «المنار» داشت، گفت: «تأثیر شهادت سردار سلیمانی برای سالیان سال بر سیاست خارجی آمریکا باقی می‌ماند، زیرا آمریکا مرتکب اقدامی شد که در همه زمینه‌ها برایش تأثیر منفی خواهد داشت» (العهد نیوز، ۲۰۲۰). «الکساندر زاسپکین»، سفیر روسیه در لبنان هم اشاره کرد: «پس از ترور سلیمانی و ابو مهدی المهندس، حضور آمریکا در منطقه با سختی‌های بزرگ‌تری روبه‌رو است و من، هیچ افق راهبردی برای آن نمی‌بینم» (زاسپکین، ۲۰۲۰). لذا با این جنایتی که دولت آمریکا انجام داد، نه تنها برنامه سیاست خارجی آن‌ها را با شکست مواجه کرده است، بلکه سیاست‌های راهبردی آن‌ها

می‌کنند. این در حالی است که مایکل روبین زمستان سال ۱۳۸۷، جزء اولین کسانی بود که درخواست ترور یا دستگیری سردار قاسم سلیمانی را مطرح کرده بود» (Michael Rubin, 2017). ژنرال «دیوید پترائوس»، فرمانده پیشین سنتکام نیز درباره مواجهه با قاسم سلیمانی چنین می‌گوید: «ما سردار قاسم سلیمانی را یک انسان بسیار توانمند، کاریزماتیک، ماهر، حرفه‌ای، شایسته و ... دیدیم. سلیمانی، یک قهرمان ملی در ایران و جهان اسلام، به شمار می‌رود؛ او یکی از قدرتمندترین و مهم‌ترین چهره‌های سیاسی-نظامی ایران بود که خستگی‌ناپذیر در منطقه تلاش کرد تا مشکلات و عناصر تفرقه در جهان اسلام را حذف کند و بارها مردم منطقه را به هوشیاری در برابر توطئه‌های مرموزانه دشمن دعوت کرد» (ژنرال پترائوس، ۲۰۱۹).

تضعیف سیاست خارجی آمریکا و اخراج آن

یکی از فرصت‌هایی که شهادت سردار «قاسم سلیمانی» ایجاد کرد، این بود که سیاست خارجی دولت آمریکا در سطح منطقه غرب آسیا را به شدت با مشکلات شدیدی روبه‌رو کرد؛ زیرا دولت آمریکا علاوه بر نقض حاکمیت عراق، دو تن از چهره‌های شاخص منطقه را که نقش مهمی در مهار گروه‌های افراطی داشتند، ترور کرد؛ و این امر، زمینه‌ساز تظاهرات میلیونی ضد آمریکا، در منطقه و بالأخص عراق شد. «یرواند آبراهامیان»، استاد دانشگاه نیویورک و پژوهشگر سرشناس مسائل ایران، در این خصوص می‌گوید: ایرانی‌ها و متحدان وی، آمریکا را دولتی توطئه‌گر می‌دانستند، اما پس از ترور سردار قاسم سلیمانی، آمریکا را دولت تروریستی می‌دانند و این امر، به ضرر سیاست خارجی آمریکا در منطقه و جهان خواهد بود (یرواند آبراهامیان، ۱۳۹۸)؛ زیرا پس از ترور سردار سلیمانی و همراهانش،

نقش ایران را در منطقه تضعیف نخواهد کرد. این ایده که سردار سلیمانی قدرت مطلق بود و شهادت او، باعث عقب‌نشینی نیروهای قدس خواهد شد یا اینکه روابط ایران با گروه‌های مقاومت در عراق و لبنان، همچون حزب‌الله تحت تأثیر قرار خواهد گرفت و متحمل آسیب خواهد شد، نمایانگر درک کاملاً سطحی و ایدئولوژیک از ایران و سپاه پاسداران است و شهید قاسم سلیمانی تنها فرد در نیروی قدس نیست که قدرت ایران را افزایش می‌دهد» (Jonathan Stevenson, 2020).

از سوی دیگر، برخی مقامات آمریکا - که نخواستند نامشان فاش شود - اعتراف کردند که ترور ژنرال سلیمانی، ایران و نیروهای وابسته به آن در عراق و جاهای دیگر را تقویت کرده است (Matthew Chapman, 2020)؛ بنابراین، این اعترافات نشان می‌دهد که دولت آمریکا و متحدانش در راهبرد آینده‌نگری، به شدت آسیب دیده‌اند و معادلات آن‌ها در منطقه، با چالش‌های شدیدی روبرو شده است. به طوری که «رون بن‌یشای»، تحلیلگر روزنامه صهیونیستی «یدیعوت آحارونوت» اعتراف کرد، آمریکا و صهیونیست‌ها پس از ترور سردار «قاسم سلیمانی»، فرمانده نیروی قدس سپاه ایران، پیش‌بینی کرده بودند که ایرانی‌ها در فعالیت‌هایشان در سوریه، بازنگری خواهند کرد؛ اما اکنون، مشخص شده که فعالیت‌های نیروی قدس با همان شدت در زمان حیات سپهبد قاسم سلیمانی، ادامه دارد و زمینه‌ساز افزایش سه نوع فعالیت‌های ایرانی‌ها در مرز سوریه و لبنان با رژیم صهیونیستی شده است که عبارت‌اند از:

۱. افزایش قابلیت‌هایی در مرز با جولان که احتمالاً آسیب جدی به رژیم صهیونیستی خواهد زد؛

در قبال جمهوری اسلامی ایران را ناکارآمد خواهد کرد. به طوری که «سوزان رایس»، مشاور سابق امنیت ملی دولت آمریکا، با اشاره به این موارد و تأکید بر ناکارآمدی سیاست آمریکا در قبال ایران گفته است: «هیچ‌یک از اهداف بیان شده دولت آمریکا، محقق نشد و مواضع هژمونی آن‌ها در منطقه، تضعیف شده است.» واشنگتن هم‌اکنون با فشار مضاعفی برای خارج کردن پرسنل نظامی و دیپلماتیک خود در منطقه، روبرو شده است و اگر عراق را ترک کند، متحمل شکست راهبردی سنگینی مانند افغانستان خواهد شد و ایران، به طرز قابل توجهی پیروز خواهد شد و دیگر سیاست‌های فشار حداکثری آمریکا بر آن‌ها، تأثیرگذار نخواهد بود و این، یعنی پایان «هژمونی آمریکا در غرب آسیا» (Narges Bajoghli, 2020).

تثبیت هژمونی منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران

اگرچه سردار سلیمانی یکی از مهم‌ترین فرماندهان محور مقاومت و «شخصیت شاخص بین‌المللی محور مقاومت» بود، اما برداشت اشتباه دولت آمریکا و همراهان وی، این بود که فکر می‌کردند محور مقاومت «قائم به شخص» است و احتمالاً ترور ایشان، به همین خاطر بود؛ اما شهادت سردار، نشان داد که چنین برداشت‌هایی، کاملاً اشتباه و سطحی‌نگرانه است، زیرا ترور ایشان، موجب تقویت و عزم قدرت «بازدارندگی» محور مقاومت به رهبری جمهوری اسلامی ایران شد و این حادثه، «ماهیت سیاسی دولت آمریکا و متحدان وی» را آشکارتر کرد. به طوری که «نیویورک تایمز» در گزارشی مفصل، به این موضع پرداخت و اشاره کرد: «علیرغم آنکه سلیمانی چهره مهمی بود، اما جمهوری اسلامی، نفوذ خود را در منطقه از دست نخواهد داد. ترور سردار سلیمانی

می‌دهد که موقعیت معنوی، فرهنگی و به اصطلاح قدرت هژمونی ایران در منطقه، رو به فزونی نهاده و در حال تبدیل شدن به یک «قطب فرهنگی» مؤثر در منطقه است. پس به جرئت می‌توان گفت که شهادت این سردار سرافراز، زمینه‌ها و شرایط لازم برای کسب قدرت معنوی و ارتقای حدنصاب محبوبیت ایران را در میان کشورهای منطقه، فراهم ساخته است که می‌تواند تصویرسازی مثبت از آن در افکار عمومی بین‌المللی و منطقه‌ای و زدودن برخی ابهامات و در یک کلام هژمونی فرهنگی، کمک شایانی کند.

حفظ توازن استراتژیک به ضرر آمریکا و متحدان آن

تردیدی نیست که سردار سلیمانی، یک استراتژیست بسیار سطح بالا بود و حضور وی در عرصه‌های مختلف منطقه، «کارساز، اثربخش و گره‌گشا» بود. مصادیق این موضوع، مبارزه ایشان با تروریسم، تلاش برای

۲. انتقال وسایل جنگی پیشرفته و منحصر به فرد به متحدانش در سوریه؛

۳. افزایش تولید موشک‌های نقطه زن دقیق برای استفاده در نبرد علیه رژیم صهیونیستی.

این نوع تحرکات جدید در منطقه، به خصوص بعد از ترور سردار سلیمانی، موجب از بین رفتن استراتژی رژیم صهیونیستی در منطقه خواهد شد (رون بن یشای، ۲۰۲۰)؛ زیرا به خوبی دریافته‌اند که شهادت سردار سلیمانی نه تنها عزم ایران را در منطقه تضعیف نکرده، بلکه هوشیاری مردم منطقه را در خصوص این‌که آمریکا و رژیم صهیونیستی به دنبال تفرقه‌افکنی، ناامن کردن منطقه و... هستند، افزایش داده است؛ بنابراین شواهد پس از شهادت سردار حاج قاسم سلیمانی در کنار اصول و اهداف سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران (از جمله جهان شمولی انقلاب، صدور انقلاب، وحدت اسلامی، حمایت از مستضعفان و...)، نشان

حاج «قاسم سلیمانی»، فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اشاره کرد و نوشت: «بعد از شهادت «دومین مقام مهم ایران»، یک مسئله روشن شد و آن، این است که آمریکایی‌ها و متحدانش، در امان نخواهند بود و استراتژی به ضرر آمریکا در منطقه، پایدار خواهد ماند.» (Susan E. RRice, 2020)

نتیجه‌گیری

ترور سردار سلیمانی، جنایتی بود که دولت آمریکا مرتکب شد. اگرچه این جنایت به دلیل شخصیت خاص و اشراف اطلاعاتی و نظامی سردار سپهبد سلیمانی در امور منطقه، ضربه سنگینی به جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت بود، اما هم جمهوری اسلامی و هم محور مقاومت در طول حیات خود، ثابت کردند که قائم به شخص نیستند و نخبگان زیادی مانند سردار سلیمانی را دارند و ثابت کردند که با هر جنایتی از سوی آمریکا و متحدان آن، قدرت محور مقاومت به دلیل اخراج یا دست‌کم تضعیف موقعیت آمریکا و متحدانش در منطقه بیشتر می‌شود. هدف این یادداشت، این نبود که همه واکنش‌های بین‌المللی را که به سردار سلیمانی پرداخته‌اند، یک‌به‌یک به صورت جامع و کامل احصاء کند، زیرا واکنش و گزارش‌های متنوع و متعدد وجود دارد؛ اما این پژوهش، تنها بر نقش سردار سلیمانی در افزایش قدرت ایران و اخراج آمریکا، تمرکز داشته است.

یافته‌ها نشان می‌دهد، تصویری که در بازنمایی متفکران غربی درباره سردار شهید سلیمانی ارائه شده، به وضوح به دو بخش «پیش از شهادت» و «بعد از شهادت» ایشان، قابل تقسیم است. شهید سلیمانی پیش از شهادت فرماندهی، پرصلابت است که با سرسختی استراتژی جمهوری اسلامی

وحدت میان شیعیان و اهل سنت در عراق، تلاش برای برقراری ثبات، امنیت و ... است که این استراتژی‌ها، زمینه تضعیف قدرت آمریکا در منطقه را فراهم کرده بود (سعیدی راد و توانا، ۱۳۹۵: ۱۲۲)؛ بنابراین، از آنجا که دولت آمریکا و متحدانش، از ادامه این روند ناخشنود بوده و به دنبال تغییر توازن استراتژیک به ضرر ایران و محور مقاومت بودند و از آنجا که فکر می‌کردند، شهادت سردار سلیمانی، موجب چرخش استراتژیک به نفع آن‌ها خواهد شد، تصمیم به ترور وی گرفتند، زیرا هدف آن‌ها، ناامن کردن منطقه بود؛ بنابراین با ترور سردار سلیمانی، می‌خواستند زمینه‌ساز «احیای داعش» در منطقه شوند. در این رابطه، «آسوشیتدپرس» در گزارشی اشاره کرد: «علت رشد دوباره داعش در منطقه، نتیجه حمله آمریکا به فرمانده سپاه قدس ایران است، زیرا قبل از شهادت وی، هیچ فعالیت نظامی از سوی داعش مشاهده نمی‌شد؛ اما شهادت ایشان، موجب شد تا داعش، به فکر احیای مجدد خود در منطقه باشد.» (nytimes, 2020) اما همان‌طور که «سلیم المغلس»، معاون دفتر ریاست جمهوری یمن اعلام کرد: «ترور سردار قاسم سلیمانی، فرمانده نیروی قدس سپاه ایران و ابومهدی المهندس، جانشین فرمانده الحشد الشعبی در بغداد، پایان حضور آمریکا در منطقه و شکست تروریست‌پروری در منطقه خواهد شد.» (saba, 2020) زیرا محور مقاومت به رهبری جمهوری اسلامی ایران، شخص محور نیست و قدرت آن، تنها به یک فرد متکی نخواهد بود. به همین دلیل است که «سوزان رایس»، مشاور اسبق امنیت ملی دولت آمریکا به پیامدهای هولناک تصمیم «دونالد ترامپ»، رئیس‌جمهور آمریکا در خصوص ترور سپهبد

show/1379042

- <https://www.saba.ye/ar/news3083913.htm>
- <https://www.alahednews.com.lb/article.php?id=15131&cid=125>
- <https://www.aa.com.tr/ar/%D8%A3%D8%AE%D8%A8%D8%A7%D8%B1->
- Michael Rubin(2017), Iran's real foreign minister isn't who you think it is, by, washingtonexaminer, <https://www.washingtonexaminer.com/irans-real-foreign-minister-isnt-who-you-think-it-is>
- Narges Bajoghli(2020), Suleimani's Death Changes Nothing for Iran, By Narges Bajoghli. Nytimes, Jan: <https://www.nytimes.com/2020/01/03/opinion/iran-soleimani-revolutionary-guard.html>
- Jonathan Stevenson(2020), The Dire Consequences of Trump's Suleimani Decision, nytimes, jan: <https://www.nytimes.com/2020/01/04/opinion/trump-suleimani-iran>.
- [ck&module=Opinion&pgtype=Homepage](https://www.nytimes.com/2020/01/04/opinion/trump-suleimani-iran.html)
- Matthew Chapman(2020), Trump officials admit the strike on Iranian military leader was a strategic failure:report, rawstory: <https://www.rawstory.com/2020/03/trump-officials-admit-the-strike-on-iranian-military-leader-was-a-strategic-failure-report/>
- Nytimes(2020), On the rise of Daubara ISIS, it turned into a region, as a result of a campaign in America by Faramandeh Sagah Quds Iran, nytimes: <https://www.nytimes.com/aponline/2020/01/28/world/middleeast/ap-ml-mideast-islamic-state-comeback.html>
- Susan E. Rice(2020), The Dire Consequences of Trump's Suleimani Decision, nytimes, <https://www.nytimes.com/2020/01/04/opinion/trump-suleimani-iran.html>
- nytimes, 92020, PEACE TO PROSPERITY A Vision to Improve the Lives of the Palestinian and Israeli People, nytimes, Jan 1, 2020: <https://www.whitehouse.gov/peacetoprospersity/>

ایران را در خط مقدم میدان‌های رزم دنبال می‌کند و موازنه‌های قدرت و غرب آسیا را به‌گونه‌ای بازطراحی می‌کند که خواست جمهوری اسلامی ایران، در تضاد با منافع آمریکایی‌ها در منطقه است. او «فرمانده‌ای قدرتمند»، «مغز متفکر نظامی ایران»، «محاسبه‌گرو عمل‌گرا» و البته دشمن بسیار سرسختی برای آمریکا و متحدانش بود که نمی‌گذاشت آن‌ها به راحتی به اهدافشان در منطقه برسند. البته نگاه متفکران بین‌المللی بعد از شهادت ایشان، به گونه متفاوتی ترسیم شد؛ در واقع، به وضوح می‌توان دید که نگاه این متفکران پس از ترور سردار سرفراز، به سمت وسوی دیگری از افزایش قدرت ایران و محور مقاومت و اخراج آمریکا، جهت‌گیری داشته است. به نظر می‌رسد که شهادت سردار حاج قاسم سلیمانی، دولت آمریکا و متحدانش در منطقه را تا مدت‌ها درگیر چالش خواهد کرد و شهادت ایشان، به معنای پایان محور مقاومت و از بین رفتن قدرت ایران در منطقه نخواهد شد؛ بنابراین، شهادت سردار سلیمانی، به معنای مهر تایید اخراج آمریکا از منطقه خواهد بود.

منابع

- <https://www.alahednews.com.lb/article.php?id=15092&cid=116>
- <https://www.alahednews.com.lb/article.php?id=14918&cid=125>
- <https://www.alomah.com/2020/04/28/471083/>
- <https://www.khabaronline.ir/news/1338394/>
- <https://www.alahednews.com.lb/article.php?id=17019&cid=114>
- <https://www.bbc.com/persian/iran-47582688>
- <https://farsi.alarabiya.net/fa/2019/08/24>
- <https://www.elnashra.com/news/>